

ACC. NR. 3081

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

Landskap: Upptecknat av:

Härad: Adress:

Socken: Berättat av Gerda Andersson

Uppteckningsår: Född år i

Uppteckningen rör

Skägga Mumma hette egentligen Märta och var hemma på Norra Torp. Hennes gubbe hette Johannes. Hon hade skägg på hakan, så hon brukade raka sig, och därför hade hon fått sitt öknamn.

En gång kom far på henne, när hon höll på och tjuvmjölka. Men då blev han så arg, så han höll mest på och öa henne.

På en marknad var far och hon spekulanter på samma ko, och far bjöd mer än hon, så han fick den ju. Och man ville inte heller handla med henne så gärna, för hon var illa känd. Men då sa hon till far:

Skriv endast på denna sida!

Skägga Mumma.

Tjuvmjölka
och skämde
kreatur.

"Du ska ingen fröjd ha av den koen."

Och hur det va, så ville inte kon trivas riktigt, så far
sålde henne till sist.

Skägga Mumma hade en dotter, Tilda, som gifte sig med
Johan, bror till Petter. Johan och Petter var söner till Lille-
Petter. När de gifte sig, dikta man en visa om dem, en leer
och oförskämd visa.

LUNDS UNIVERSITETS
FOLKMINNESARKIV

- 3 -
ACC. NR. 3081

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

Landskap: Upptecknat av:
Härad: Adress:
Socken: Berättat av Gerda Andersson
Uppteckningsår: Född år i

Uppteckningen rör

Hemma i Bergs socken var det en gumma från Leda, som brukte gå ut varje skära torsdas morron och ropa. Skäratorsdase-ropet kalla de det. Men så misstrodde de ju henne, och då var det en som gick ut och lyddes på henne och svara henne. Skägga Mumma kalla de käringen. Och det var Kloke-Danjel, som gick ut och svara. Kloke-Danjel bodde i Bergs socken, fast han var född i Ör.

Hon gick ut, innan solen gick opp, och gick upp på en höjd eller liten kulle och ropade:

"Så långt som detta ropet höres,

så är sanket mitt."

Men då stod ju Danjel och hörde det.

Skriv endast på denna sida!

Skäratorsdags-

rop.

Skägga Mumma.

3081. LUNDS UNIVERSITET
FOLKMINNESARKIV

"Nej, skit ska du ha i din bytta och skorv på din kropp,
och det ifrån den dag din ko drar gräset opp," skrek han.

Och han kunde nog litet han med, för kan ni tänka er, så
långt som tröjan gick ner på armarna kunde man se, att hon var
skorvig och sårig, precis som barn kan bli i munnen. Det fick hon
ha på kroppen så långt hon levde, och när hon dog, var hon rent
uppröten.

ACC. NR. 3081

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

Sic

Landskap: Upptecknat av:
Härad: Adress:
Socken: Berättat av Robert Andersson
Uppteckningsår: Född år i

Uppteckningen rör Historier om majoren på Lamhult.

Gamle majoren på Lamhult, Gyllensvärd, va en leer män-
niska. Och sin hustru stal han från Aneboda, som ni väl hört
talas om; han tog Basens hustru. Åja, hon va ju med på det,
men sen hann hon bli tje ve honom, för till sist blev han
elak mot henne.

Majoren var ju känder med kungen. Och så var det ett krig
i början på 1800-talet. Då skulle majoren få ta två karlar vil-
ka han ville, och de skulle då slippa att gå ut i kriget. Det
var en del inredningsarbete i herrgårdsbyggnaden som skulle ut-
röras. Då var det farfar och en till ifrån Rösås i Bergs socken,
som rick i uppdrag och utföra arbetet. Far har talat om det

för mig. Och de var ju så besatta och rasande på majoren, så det var rysligt. De fick inte en bit mat på herrgården under tiden de arbetade där. Och det var dåliga tider, så de hade inte så mycket själva. Men de hade inte fått så mycket som en sticka i munnen förrän sista dan, när de skulle gå. Då var de ju sultna, och när arbetet syntes av, börjtte de hosta på, att de inte fått nåt och att de var utsultna. Då fick de mat, och det sattes fram mycken mat, så när de hade ätit sig bra mätta, var det mycket kvar ändå på bordet. Då tog majoren till käppen och mente på, att de skulle äta upp allt. Han högg tag i strupen på den andre och skulle så tvinga dem att äta. Men då blev

farfar arg, for opp från stolen och fick tag i majoren bakifrån, och de drasa i golvet allihop. Men då måste han ge med sig, majoren. Sen fick de varsin rakekniv. Det var allt, för att de varit där ett helt år eller om det bara var åtta månader. Den kniven som farfar fick, har jag kvar än. Ja, han va en jädra lojer gubbe, majoren!

Farfar och majoren hade varit så goda vänner förut, men nu blev han rasande på majoren. Efter nån tid skickade han bud till farfar, att han skulle komma dit och snickra. Först skickte han rättarn.

"Nehej", sa farfar, "nu hinna jag inte, för jag ska

börja skära. Och förresten så vill jag inte komma dit mer."

Morron efteråt kom det tre käringar och två gubbar.

Då skulle de ta honom med pock. Käringarna skulle skära och gubbarna skulle hämta honom. Ja, då följde han i alla fall med. Då ville majoren ha en kista gjord till kvällen. Han satte sig på golvet och ville att farfar skulle ta mått, när han satt.

"Jag vill inte ligga utan sitta i kistan, för jag vill inte, att käringarna ska komma och pissa i munnen på mig om söndasmornarna. Och på högra sidan ska du göra en hylla för stopaflaskan, och på den vänstra ska du göra en hylla till tobaksrullen."

"Nehej", sa farfar, "vill inte majoren halén likadant kista som andra, så gör jag ingen."

"Då ska jag låta de' se." -

"Å, majoren gör så hundan heller." -

Då nappade majoren tag i huvet på farfar och ruskade honom. Men då blev farfar arg, och skulle försvara sig. Då ramla de omkull på golvet och låg där och kavlade. Då kom frun in, för det blev ju ett hemskande väsen, som hördes vida omkring.

"Ut med er, käringar!" skrek majoren, "vi reder oss själva."

"Släpp!" sa han till far.

"Nehej", sa far, "inte förrän majoren släpper."

Och så höll de på en stund och gnabbades. När de slutade hade de mest ryst å håret av varann.

"Ja, du var inte så farligt rädder", sa majoren, "men i kriget tordes du inte ut."

"Det var inte för jag var rädd, utan för ett jag hade hustru och barn", svara farfar.

Men sen blev han beskedlig och goer. Bara han såg, att det inte gick att leka med dem, blev han som ett lamm. Farfar blev bjuden på kalas och så fick han en specieriksdaler. Men han fick honom aldrig att göra kistan, och far sa till honom,

att det var sista gången han kom till honom och snickrade.

En gång var det en dräng, som va sjuk och mådde så illa, när han kom till Lamhult för att arbeta. Och frös gjorde han. Då sa de andra drängarna till honom:

"Gack in åt bakstugan och värm de'. Där eldar de, så det är varmt. Vi ska ställa en annan i ditt ställe."

Han gick in och satte sig vid spisen, men det såg majoren, och gick dit och frågade honom:

"Varför sitter du här, och inte går ut och arbetar?"

"Nej jag fryser, så ack, om jag finge sitta här och värma mig."

Men han fick sitta där, så han blev nöjd. Han fick inte gå dän på hela dagen, och man eldade på för fullt. Majoren bar själv veden och eldade. Han fick sitta där tills det ringade på kvällen, och när han gick dän, sa majoren:

"Nu har du väl fått varmt dig?"

"En rättvisare värme dig!" svarade drängen.

När han steg från stolen han suttit på, ramla kläderna av honom i småbitar. De var alldeles sönderbrända. Man skulle ha bakat där i ugnen den dagen, men det hade majoren ändrat på för att drängen skulle sitta där, och han fyrade själv på. Ja, det var en jädra lojer-gubbatjyv! Men majoren hade ont av

det, när han skulle dö. Då hade han det i minnet.

Och sen påstod de, att han spökade sen han va död. Det var en skomakare från Furhult, som hade varit i Lamhult och arbetat. På kvällen när han skulle köra hem, kom majoren och satte sig på fjölen på gödselhäcken jämter skomakarn. När han kom till Stenbro, stannade han där och gick in, men han var så rädd, så han tordes ingenting säga om sällskapet han haft. Han satt kvar därinne tills det blev sent och de skulle gå och lägga sig. När han kom ut, satt majoren på lo'astenen, men då skomakarn körde iväg, så satte han sig på igen. Och skomakarn var ju dödligt förskrämd. Han tordes inte säga nåt till

honom, utan satt där tyst bredvid honom. Men när han kom till
Eskåsa li, tog han mod till sig, nappade fjölen som han satt på
och kastade å den, med gubben på. Sen körde han i sporrsträck
ända hem, men majoren slapp han. Detta hände ett par år efter
majorens begravning.

Landskap: Upptecknat av:

Härad: Adress:

Socken: Berättat av Gerda Andersson

Uppteckningsår: Född år i

S. R.

Uppteckningen rör Prosten som hade svartkonstbok som hoppade på
bordet när någon dog.

Prosten Ekedahls far i Berg var nog litet mer än präst.

Svartkonstbok hade han också. Han hade en kammarjungfru som hette Matilda. När hon städa i hans ämbetsrum en gång, det var väl på nån plats, där inte allmänheten fick gå, fick hon se en bok, som hoppa opp och ner på bordet. När han kom hem, tala hon om det för honom, Han blev arg och sa:

"Du hade inte med sådant att göra. Men i natt har en gått till avgrunden."

Det var en lantbrukare från Kråketorp, som hade varit på Dädesjö marknad. När han kom till Tolg, vilket ställe kan jag inte säga, så tog han sju säaneker på en krake och la opp

på vagnen. Men då han kom på Ase bro, var det nån som slog ihjäl honom. Och det visste de/ allt, vem det var.

LUNDS UNIVERSITETS
FOLKMINNESBOK

Det var samma natt han blev ihjälslagen, som boken hoppade, och det var därför den hoppade, när han gick till avgrunden.

Sen på morron kom det ju bud till prostén, som anmälde dödsfallet. Tolg och Berg är syskonförsamlingar.

"Ja, det kunde jag sagt", sa han.

Landskap: Upptecknat av:
Härad: Adress:
Socken: Berättat av Robert Andersson
Uppteckningsår: Född år i

S: e
A: b

Uppteckningen rör Fjärde hjulet under vagnen. Drängen som fick tag i svartkonstboken, väg byggdes över kärr. Pigan som tyckte hon gick i vatten.

Det var en präst i Hjälmseeryds socken, som hade en svartkonstbibel. Det tala far om. Men namnet på prästen och när han levde, kan jag inte påminna mig.

Drängen skulle skjutsa honom till julottan en gång. Det hade varit snö, men den hade gått bort, så de måste åka efter vagn. Då ramla det ena hjulet av, och så fort drängen satte på det igen, så slog Skam å'et. Då sa prästen till drängen:

"Lägg hjulet i häcken, så ska mi sjätten Skam få dra själv."

Och sen körde de med tre hjul.

När de kom hem från kyrkan, sa prästen till drängen:

Präst som hade
svartkonstbibel

"Kör ut i gödselstan, där är en stor pöl, så ska han få stå och hålla där idag."

En annan gång skulle prästen gå till en marknad, och drängen skulle följa med. När de gått ett stycke, sa prästen till drängen:

"Jag glömde min rock hemma. Vill du gå hem efter den. Men det är en bok i rockalomman, och den får du inte röra."

Men när drängen varit efter boken och gått ett stycke, så rådde han inte med och låta bli och ta fram boken och läsa i den, och då kom det fram så förgrymmat många, som fråga vad de skulle göra.

Då var det en mosse eller ett kärr, där drängen gick.

"Ta och gör en väg häröver", sa han till dem.

Och när han kom fram till prästen va vägen mest färdig, men drängen var trött och flåsade och stönade och tungan hängde ut ur mun på'n. Han hade inte kunnat läsa tillbaks det, men när prästen fick tag i boken, försvann de med detsamma.

En gång, när prästen var i kyrkan, gick drängen in i hans arbetsrum.

"Det skulle allt vara bra roligt och se, hur han har det", tyckte drängen.

När han kom indär, fick han se, att skrivbordet inte var låst, och då var han tvungen titta där. Och då hitta han

en svartkonstbok, som han börja läsa i. Pigan var också med och hon börja kavla opp kjolarna över armarna. Hon hade för sig, att hon gick och vadade i en sjö.

"Hu-u-u....." jämrade hon sig.

Så fick hon gå ända tills prästen kom hem, för drängen förstod inte, hur han skulle läsa tebaks det. Men när prästen kom, blev han arg, och drängen fick stryk uttå åttan.

Jag har då alltid längtat efter att få tag i en sän där svartkonstbibel, men det har vatt omöjligt. I Växjö domkyrka har det ju vatt en i tornet och den kanske är kvar där än. Far hade sett den. Den var fastkedjad vid väggen. När en gick opp till klockerna gick en förbi platsen där den var. Jag var i Växjö en gång och skulle försöka få se den. Men då var det låst till klockerna, så det lyckades inte.

ACC. NR. 3081

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

Landskap: Upptecknat av:

Härad: Adress:

Socken: Berättat av Gerda Andersson

Uppteckningsår: Född år i

Uppteckningen rör En länsmans avskedsansökan.

En gång var det en färgaregesäll från Sunnebo, som satt hemma i vårt föräldrahem och pratade med morfar. Och vi som va barn lyssnade ju på förstås. Han talade bl.a. om en nämndeman Sven Haraldsson i Sunnebo, som la in ansökan om avsked. Han talade om både dag och årtal, när han lämna in sin avskedsansökan, men det kommer jag inte ihåg. Men själva ansökan kommer jag ihåg. Han hade satt den på vers.

Trött och gammal,

matt och klen,

trettio år jag suttit ren

nämndeman vid rätten.

3081

Jag har pantat,
jag har stämt,
jag har gått i oket jämt.
Nu min börda lättas.
Sällan vaken,
aldrig nykter,
grå i hjässan och betryckter,
längtar jag till ro.
Lessen vid processer,
pengar och intressen,
tjuvar och kanaljer,

slagsmål och bataljer,
mer än nån kan tro,
nu mitt avsked jag begär
till bå rätt och parto.
Jag till tings ej mera går,
flaskan hemma påfylld står,
men vart år som jag har kvar,
jag ändå ett tingsrus tar
i mitt eget kvarter.

ACC. NR. 3081

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

Landskap: Upptecknat av:

Härad: Adress:

Socken: Berättat av Gerda Andersson

Uppteckningsår: Född år i

Uppteckningen rör När Lille-Petters son, Store-Petter, skulle
gifta sig och när han fick en pojke.
(Upphov till ordspråk bl.a.)

I Lädja bodde det en bonde, som hette Petter. Om han levat nu, hade han varit inemot 90 år. Han hade två söner. Den äldste fick heta Petter efter fadern. Det var sed, att äldste sonen skulle uppkallas efter fadern. Men fadern var mycket mindre till växten än sonen, så han fick heta Lille-Petter och sonen kallade de Store-Petter.

Petter börja på och bli giftasgammal, och då sa de till honom:

"Nu är du tvungen å ut å gifta de', Petter. Det är omöjligt för din far och mor att försörja de' längre."

Men Petter bara grät och ville vara hemma.

Så gick det entid. Men då tog de ihop mä'n igen, båda föräldrarna. Det var litet före jul.

"Du får lov att ge de' ut och göra du som andra. Laga att du har nån å gifta de' med innan nyåret."

Men Petter bara grät.

"Dä va väl inte farligt för Er, far, Ni fick gifta Er med mor. Det ä annat för mig, jag får ta en oskyller och fö'a te dö'adar."

Men i alla fall så gick det så, att han blev gift till hösten året efter, och fick barn också sen. De bodde så delvar gårdboar med Petters far och mor, och Petters mor va lite barn-

morska, så hon gick däremellan och skötte henne, och det var inte några som hade reda på, att han fått en pojke. Men då visste han inte hur han skulle låta veta, att han fått en pojke. (Han va ju lite dummer å barnslig, Petter.) Ett stycke därifrån bodde det en träskomakare, som han hade blivit bekant med. Han tog och gick opp till honom, Måns hette han. Han satt inne i sin kammare och taljde och bankade träskor, och låddes inte om att Petter kom in, utan bara banka på. Han hade sport, vad som hänt, och förstod vad Petter ville säga.

"Har du så bråttom att göra träskor?" frågade Petter.

"Ja, jag har så bråttom, så jag har inte haft tid att spotta på fjorton dar, men, tvi tusan."

"En hjärtenaske' te pojken å en te me' och ett par träskor,
Måns, men banka dem väl, så de blir lätta", sa Petter.

Måns brukade tälja träskedar också utom det att han gjorde
träskor. Det höll han på med på vintern. Då var det en sorts ske-
dar, som han brukade tälja ur ett hjärta i, och det var sådana
som Petter ville ha. Påsomrarna var Måns murare.

"En hjärtenaske' te pojken å me', å ett par träskor, men
banka dem väl", blev sedan nästan som ett ordspråk i trakten.

Landskap: Upptecknat av:

Härad: Adress:

Socken: Berättat av Gerda Andersson

Uppteckningsår: Född år i

Uppteckningen rör Lumpsamlarepojken, som åtog sig svara inför rätta för "Saltskäppan", käring som förfalskat smör.

Ja, de hade mycket skräffel för sig förr. Och förfalskade mjölken och krabbade med ett och annat. Det var en käring, som sålde smör, men så älte hon salt i smöret, och då fick hon heta Saltskäppan sen. Men så hade hon lejt en lumpsamlarepojke, som åtog sig att svara för bedrägeriet och tas med att han gjort det. Och honom skicka hon å te Tyskland, men så fick han inte vara där så länge så det blev för gammalt, utan när han kom hem, så tog häradsrätten opp det igen.

"Är det du, som har förfalskat smöret?" fråga domarn.

"Ja, det är det." -

"Hur mycke var det?"

"Ä, d-det var mönne tusen; bå s-små och stora." Han menade saltkorn. Men så stamma han litet, så de kunde inte få nåt ordentligt ord ur honom, och domarna sa till honom, att han skulle prata redigt. Men det blev ett farligt buller i rättssalen, så till sist måste de uppskjuta och förlägga förhöret till ett annat ting, och då skulle han ha sitt utlåtande skrivet. Vid nästa ting inställde han sig och hade sitt utlåtande skrivet och överlämnade det till rätten. Men då stamma han när han i alla fall skulle säga nåt, när han lämna skrivelser:

"Herr, herr nådige domare, i dag h-har jag mitt ut-uttalande i skrevet, eftersom jag har ont ve te p-prata." blev det.

Han är död nu, för en fyra, fem år sen.

LUNDS UNIVERSITET
FOLKMINNESARKIV

Landskap: Upptecknat av:

Härad: Adress:

Socken: Berättat av Gerda Andersson

Uppteckningsår: Född år i

Uppteckningen rör

Förr i tiden skulle de alltid rimma till gröten, och gröt hade de vid alla möjliga kalas och tillfällen. Ibland skällde de på varann, så de höll på och ryka ihop och slåss, för det gällde ju att försöka smita till varann. Gröt hade man som förning till kalasen, så det kunde bli en 10, 12 grötar, och de som var bäst åt man ju ur först, men de andra kanske fick stå. Och då pika man varann.

Det var en torpare under min farbror som skulle ha täckegille. De höll på och täckte lagårn. Då var det två käringar som bodde intill varann som skulle koka gröt. Den ena av dem var på väg till handlarn för att köpa risgryn, och då ropa hon

Grötrim.

till den andre:

"Kristina, ska vi ha nå kanel i gröten?"

Hon hade glömt fråga det förut, och så skrek hon det, när hon gick förbi Kristinas stuga.

"Nej, det struntar vi i", svarade Kristina.

Men det hörde karlarna. Och när de sedan var på täckegillet, så blev det Kristinas fars tur att rimma till sist.

"Jaha", sa man, "nu är det din tur, Björk."

"Ja, var coh en har sina fel,

och gröten har sina,

det fattas både socker och kanel,

och det är för Kristina." rimmade han.

Skriv endast på denna sida!

3081

Ibland hade man körhjälps, och då skulle det alltid vara gröt och köröl efter. Då var det en som skulle smita en annan. Han var arg på honom för att han hade kört likare.

Då rimma han till gröten:

Du har kört på tok,

du körer arm i krok,

å så äter du upp alltihop.

När de vatt och döpt barn, hade de också gröt till förning. Då kunde det hända, att gumorn eller den som bar barnet till dopet rimmade så här:

Denna gröten är kokter vi' ve' och ingen tilja,

Jag ber till Gud, att denna gossen ska växa upp till
en fager lilja.

Skriv endast på denna sida!

3081

Om man ville pika någon, kunde man rimma:

Denna gröten är kokter i en gryta och ingen stå^{1/}na
du har ätit, sä du inte orkar bl^{2/}ånna.

1/ stort läggat kar.
2/ blunda.

När de var nygifta på ett ställe, kunde man rimma
på följande sätt:

Denna gröten är kokter vi' ved å knabba',
nästa år spår jag ni får vagga.

3081

LUNDS UNIVERSITETS
FOLKMINNESARKIV

De kunde också svara på ett annat rim, och då kunde det

låta så här:

Denna gröten är kokter i en gryta å inte ett skåp,

du rimmar som ett riktigt våp.

ACC. NR. 3081

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

Landskap: Upptecknat av:
Härad: Adress:
Socken: Berättat av Gerda Andersson
Uppteckningsår: Född år i

Uppteckningen rör

Förr kunde en då så många gåter, men nu för tiden kommer de aldrig på tal, och då glömmen en av dem.

Du går åstad och letar efter det du inte vill ha,
te mer du lägger dit,
te mindre blir det,
te mer du tar dän,
te större blir det.

Svar: Hål i gärdesgården.

Mitt ut på golvet då börjas en lek,
mitt emella' bena har då sina strek,
när då kommer i hôlet, så lyckas då.

Svar: Smörkärnan (stötekärnan)

Skriv endast på denna sida!

Gåtor.

Brunt, men grått i ännen.

Sätt 'an mellan två rö'a läppar,

så får du smacka,

men glöm inte tacka..

Svar: Cigarr.

Långt skeft me' ruska i ännen.

När du kör in'an, så dryper dä å'an,

när du drar ut'an, så ryker dä å'an.

Svar: Ugnskvasten.

Lille Bulle

sto' på skulle,

ramla ner å slo's sönder,

ingen man

i detta lan'

lille Bulle böta kan.

Svar: Ägg, som ramla ner och slogs sönder.

Sent en torsdå'skväll

kom till me' en svarter gesäll,

han stack,

å jag tekade /gnodde,kliade/,

han åt,

å jag letade.

Svar: Loppan.

Om dagen full med kött och blod,

om natten står och gapar.

Svar: Skon.

Thålig är min mor,

krokryggig är min far,

två söner och tre döttrar,

Svar: Fotagrytan och grytegrepen. Grytan va mor, grepen far,

grytöronen sönerna och fötterna var döttrarna.

Bosset å rollet,

illa satt,

gissar ni inte denna gåta, får ni inte sova i natt.

Svar: Rullen på en spinnrock.

Det var en mamsell på Bergs herragård, som sa följande
gåta:

I min fäll

bor en mamsell,

och hon får friare var söndaskväll.

Svar: En vägglus.

3081

LUNDS UNIVERSITET
FOLKMINNESARKIV

När morfar gick ut på jakt, hade han nåt som han sa, som likna en gåta.

"När ni ska skjuta, så ska ni sikta mellan fällan och skogen. Sen tar ni mellan Rumpan och Bogen."

Rumpan och Bogen var namn på ett par backstuger, som låg ett stycke från varandra.

Det var en gumma, som hade varit borta och då hade hon blivit trakterad.

"Vad fick du?" frågade jag henne.

"Jag fick en pingelidång
så lång som en lejestång.

Kan du gissa va dä ä?"

Svar: En korv.

Landskap: Upptecknat av:
Härad: Adress:
Socken: Berättat av Gerda Andersson
Uppteckningsår: Född år i

T:j

Uppteckningen rör

Min farbror och en till, som hette Karlsson, hade Örs mejeri tillsammans. Det var på den tiden, när litermättet började komma till användning. Då skulle Karlsson tala om en räknegåta eller mejeristgåta kan en säga.

Räknegåta.

"Det var en gumma, som kom till ett mejeri och köpte 8 l. mjölk. Hon hade en åttalitersspann, som hon tog den i. Så kom det en annan gumma, som också ville ha 8 l., men då hade den första fått den sista mjölken, så det fanns ingen. Hon hade en 5-litare och en 3-litare, som hon tänkte ta mjölken i. Men så kom de överens om att de skulle dela mjölken så de fick lika mycket var, 4 l. alltså. Men de hade inga andra mått att mäta

och dela upp mjölken i än de tre krukorna, 8-litaren, som var full med mjölk, 5-litaren och 3-litaren som var tomma. Hur delade de mjölken, så att de fick fyra liter var med sig hem?"

Men det var ingen av mejeristerna, som kunde fundera ut lösningen.

"Jag ger den, som räknar ut 'at en tunna råg," sa Karlsson. Och pigan, Tilda på Klerebo, räkna ut det, sen hon hade lagt sig på kvällen, så hon fick en tunna råg också.

Lösningen var i alla fall så här: sagesmannen demonstrerade med tändstickor, som lades med svavlet åt olika håll allt eftersom de betecknade de 8-litrarna i den fulla spannen eller de andra tomma kärlen. Stickorna flyttades, tills det blev fyra liter på två håll/ Man tog från 8-litern och fyllde 3-litern, varefter mjölken i 3-litern slogs i 5-litern. Sedan fyllde man 3-litern igen från 8-litern, av dessa tre liter slog man två i 5-litern, så den blev full. De 5 l. i 5-litern slog man i 8-litern, och den enda liter som var kvar i 3-litern slog man i 5-litern. Där- efter fylldes 3-litern och denna mjölk slog man i 5-litern, där det alltså blev fyra liter, och i 8-litern var det 4 l. kvar.

T: k

I Bråt strax intill Rösås i Berg bodde det två bröder, som var så flitiga och arbetsamma. Jonas och Petter hette de. När de kom hem en dag och skulle äta middag, va inte maten tereds än. Då gick de ut och arbetade igen. När middan va färdig gick gumman ut och skulle ropa på dem. Jonas va närmast, så hon ropa på honom:

"Jonas, skrik på Petter, nu ä korven stekter."

Detta blev sedan ett ordspråk.

Upphov till
ordspråk.

3081

*Yngve Almqvist
Erik Larsson
Ble 15 Grön a fadern
1883 i Rönne*

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

K. b

Det var en dräng, som ville flytta från sin husbonde,
men bonden ville ha honom kvar. Därför skrev han en orlovs-
sedel som han inte skulle kunna stå sig på. Han skrev datum
och följande:

Inte gör han nåt buller åt skogen

och inte på logen,

men i grötafatet är han en träl,

och därför rekommenderar jag honom väl.

Orlovssedel.

Landskap: Upptecknat av:

Härad: Adress:

Socken: Berättat av

Uppteckningsår: Född år i

Uppteckningen rör Skämt och upptåg mellan pigor och drängar.

Det var en dräng och en piga på ett ställe som alltid var ovänner. Drängen gjorde allt han kunde för å tetas med pigan. Och då satte pigan för att hämnas ett handfat med vatten under lakanet i drängens säng, när hon bäddade. Han slog ju ut vattnet när han skulle lägga sig, men han brydde sig inte om det. Han tog dän det och låtsades om ingenting. Men på morron när han stigit opp, gick han ut i stallet och klippte å litet tagel på den vita hästen de hade och det klippte han sönder fint i små små bitar och strödde ut i hennes bädd, och då är det inte svårt att gissa vilket som var värst att ligga på, taglet eller vattenfatet.

3081

LUNDS UNIVERSITETS
BOKMUSEUM

Drängar och piger hittade på en massa rackartyg för varann. Bl.a. hade de för sig, att de skulle låsa tröjerna. Hemma var det en dräng och en piga, som brukade retas med varandra. När de gick och slädde på ängarna och blev litet osams, kunde de ta tröjan eller kavajen och sätta den om ett träd och trä i den ena armen i den andra, och så stoppade man en sten i armen, och den skulle vara så stor att den fyllde upp hela armen. När man låst en tröja på det sättet är det omöjligt att dra isär armarna. Te värre de drog, te värre drog de åt, så det satt ännu hårdare ihop. Många tog och skar av ärmarna i ilska.

Landskap: Upptecknat av:

Härad: Adress:

Socken: Berättat av

Uppteckningsår: Född år i

L. v.

Uppteckningen rör

Morfar va en sån bra skytt, och han berätta många jakt-historier, hur de kunde förgöra bösser för varandra och botemedel mot det. Han trodde inte själv på det, men en pratemakare va han, och han visste hur de gamle jägarna gjorde med förgjorda bösser.

De skulle gå ut tre torsdagsnätter å rad, innan solen gick upp, fastandes och tigandes, och gräva ner de förgjorda bösserna i fårakätten, så att faren sprang över dem.

När de gjort det, skulle de ladda bössan med nio slags saker. Vad de tog, berodde på vad de skulle skjuta. Om de skulle

Förgjorda
bössor och
botemedel
mot det.

3081

LUNDE UNIVERSITET
FOLKMINNESARKIV

skjuta ätbart vilt, skulle de ta av nio sorter, som va ätligt, t.ex. havre, korn och ärter o.s.v. och ladda bössan med och skjuta. Men om de skulle skjuta rovdjur eller djur, som de inte kunde äta, kunde man ta sand och blommor o.s.v., sånt som inte va ätligt, nio slag då med. De skulle stiga upp, innan nån hade väckt dem, innan solen gått upp, för sen va ju trollens tid förbi, tre torsdagsmornar a rad och gå ut och skjuta det fastandes och tiggandes. Helst borde det vara före 1 maj. Men det tog ju rätt lång tid att få bössan i ordning, 6 vecker, om vi räknar med alltihop.

ACC. NR. 3081

Olle Lewander

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

Landskap: *Småland* Upptecknat av: *Olle Lewander*

Härad: *Jönköpings* Adress: _____

Socken: *Berg* Berättat av: *Sven Andersson*

Uppteckningsår: *1931* Född år *1883* i *Rösås, Berg*

L:a

Uppteckningen rör

Min morfar, Kristoffer, hade fädernegården, Rösås i Bergs socken, och brukade den. Men så var han så rysligt trängten te gå och jaga och fiska. Men hans bror, Jonas, likade inte alls fiske och jakt. Ja, Jonas lever än och bor på Björkeshult. Så en gång var de ute och kolade. Morfar brukade sälja kol till Torps bruk. - Och då ville morfar alltid lyas på uppslag. Då tänkte Jonas, att han skulle skoja med honom.

"Nu slog det ett par tjädrar där nere vid sjön", sa han på spektakel.

"Jaså", sa morfar och sprang ner.

Men då han förstod, att det var bara spektakel, så

Jakthistoria.

A 1890

fundera' han ut ett bra svar till Jonas.

"Vad hörde du, när du kom ner?" frågade Jonas, när Morbror Kristoffer kom igen.

"Jo, jag hörde brasmarna leka", sa Kristoffer.

"Fick du nåt, eller va' gjorde du då?" -

"Jo, jag sprang på brasmaryggarna tvärt över viken.

Men när jag kom mitt på, så var det en abborre där och då stup-
te jag på ryggen på den, och då brann skottet av, och då kom
tjädern, som du skrämde opp, och flög, och skottet brann å och
tog tjädern, och tjädern röll ner mitt i oxnagen och slog ryg-
gen av en räva. Men gack du och gör sammaledes, broder Jonas!"

5

Ja, morfar han kunde tala om historier, så vi barn blev alldeles förskrämda. Det var jakthistorier, spökhistorier, friarhistorier och hur de stal flickor från varann och möet annat. Ack, vi va så mörkrädda, så vi tordes knappt blinka.

Landskap: Upptecknat av:
Härad: Adress:
Socken: Berättat av
Uppteckningsår: Född år i

Uppteckningen rör

Register.

"Skägga Mumma", tjuvmjölade och skämde kreatur ..	1
Skäratorsdagsrop, "Skägga Mumma"	3
Historier om majoren på Lamhult	5
Prosten som hade svartkonstbok som hoppade på bor-	
det när någon dog	15
Präst som hade svartkonstbibel, fjärde hjulet under	
vagnen. Drängen som fick tag i svartkonstboken,	
väg byggdes över kärr. Pigan som tyckte att hon	
gick i vatten	17
En länsmans avskedsansökan	21

När Lille-Petters son, Store-Petter, skulle gifta sig och när han fick en pojke	24
Lumpsamlarepojken, som åtog sig svara inför rätta för "Saltskäppan", käring som förfalskat smör	28
Grötrim	30
Gåtor	35
Räknegåta	41
Upphov till ordspråk	43
Orlovssedel	44
Skämt och upptåg mellan pigor och drängar ..	45
Förgjorda bössor och botemedel mot det	47
Jakthistoria	49
Register	52